

Rainer Maria Rilke

3

REKVIEM WOLF
VON KALCKREUTH
GRÓFÉRT

Talán sohasem láttalak? Szivem
elnehezítetted, mint ha túl nehéz
kezdést halogatnánk. Hogy kezdjek el
rólad szólni, ki halott, boldogan
és szenvedélyesen halott. Vigasz
jött-e, mint hitted, vagy még távolabbi
a már nem élet a halottan létől?
Azt hitted, birtokolni jobb, ahol
a tulajdon nem számít. Hitted, ott
oly tájra érsz el, ahová akár
egy képbe, innen be nem jutsz soha,
s onnan a kedvest bentről éred el,
s erővel hatolsz ide-oda ingva.
Ó hogy kisiús tévedésed folytán
az öncsalást már nem folytathatod.
Még hogy szétoldva s elragadva zajgó
keserűségben, csak fél öntudatban,
keringve messze csillagok körül,
örömmre lelj, mit innen álmaid
halotti létedbe helyeztek át...
Pedig közel volt hozzád, kedvesem.
Itt volt honos, amit amott reméltél:
gyötrelmes vágyad komoly öröme.
Ha te a jó- s balsorstól megcsalvatva
magadba szálltál, s olyan belátással
tértél meg fáradtan, hogy e komor
felfedezésed majdnem összetört:

de ezt hordoztad, ezt a fel nem ismert
örömet, kicsiny megváltódnak terhét
véreden vitted át, de átcipelted.

Miért nem vártad ki, míg ez a súly
elbírhatatlan lesz: elválnozik,
s már azért nehéz, mert valódi? Lásd,
ez volt talán jövő pillanatod:
rendezgetve haján a koszorút
ajtód előtt várt, s te bevágtad azt.

Ó ez a zaj! a mindenségben zúg a
türelmetlenség metsző huzata,
ha valahol egy nyílást így bezár.
Ki esküszik meg arra, hogy a földben
egyetlen ép mag sem hasadhat el?
Ki kutatta, a szelíd állatokban
nem támad-e gyilkos érzékiség,
mikor e görcs villámként sújt az agyba?
Ki tud a hatásról, mely ügyeinkből
áramlik egy közeli csúcsba, s el
ki vezeti, hol minden vezető?

Hogy pusztítottál... Hogy mindenki ezt
hajtogatja az idők végeig...

S ha előáll egy hős, ki a jelentést,
melyet a dolgok arcának tekintünk,
maszkként letépi s minket feldühítve
arcokat leplez le, mígnem szemük
roncs üregéből némán ránk mered:
ez aztán arc, és ez nem változik már:
hogyan pusztítottál. Sorukra kövek
vártak s feltartóztathatatlanul
építés ritmusa a levegőben;
ott jártál s nem láttad rendeltetésük,
egymást fedték előled el, a földben
meggyökereztek, de te arra járva
próbálkoztál, nem bízva, hogy meg is
tudod emelni, de nekifeszültél,
kétségbeesve, csak hogy valamennyit
letaszítsd a tátongó bányamélybe,
ahol, szívedtől elformátlánítva,
többé már el se fértek. Ha egy asszony
könnyű keze indulatod lefogja

még gyöngé kezdetén; ha elfoglalt is
egy bensőleg nagyon elfoglalt férfi,
s rád talál még némán a tett felé tett
lépteid közben...Vagy ha utadon
egy korán ébredő műhelyt találsz,
hol kalapács cseng s a nap egyszerűen
így lesz valóvá... Vagy ha látkörödben
csak annyi hely marad még, ahová
egy munkálkodó rovar képe fér,
akkor egy megvilágított pillanatban
elolvasod az írást — jegyei
gyermekkorodtól vésődtek beléd,
s próbálgattad, szerkeszthető-e már
mondat, de ah! az értelmetlen, hitted.
Tudom. Tudom. Buzgón kitapogattad
rovásait, mintha odaborulva
síriratot betűznél. Ami fény
pislákkolt, lámpaként emelkedte
jelsorhoz; még fel sem fogtad, a láng
ellobbant, talán a lélegzetedtől,
talán a kezed remegett; talán
magától csak, ahogy kialszik olykor.
Nem olvastad el. Olvasni mi sem
merjük e fájdalomban s messziségből.

Lássuk csupán a verseket, hiszen
ezek őrzik érzésed hajlamából
választott szavaid. Nem mind a te
választottad; a kezdet szabta meg
gyakran a teljességet s te utána
mondtad, csak leckeként, s bántott ez is.
Ó, hogyha nem a te hangodon halld!
Angyalod most még zengi szavaid,
más hangfekvésben ejtve, és nekem
öröm, ahogy ő mondja, hallanom.
Öröm miattad, mert ez a tiéd volt:
hogy elhagy téged minden vonzalom,
hogy látni tudtál, de csak a lemondást
láttad s a halálban továbbjutásod.
Tiéd volt ez, te művész, ez a három
nyílt forma. Lásd! Az elsőből fakadt

öntvény: érzéstered. A másodikból
 az a szemlélet, mely semmit se vár —
 a nagy művészek látásmódja ez.
 S a harmadikból — eltörted korán,
 a szív fehérrizásából alig
 folyhatott ki az első fortyogó
 adag — halál jött, jó munkával mélyen
 kidolgozott: az a saját halál,
 melyhez mi kellünk, mi éljük, soha
 közelebb hozzá, mint itt, nem vagyunk.

Mindez számodra juss volt és barátság.
 Gyakran te is sejtetted ezt, de akkor
 e formák üressége megriasztott,
 beléjük nyúltál, ürességet mertél,
 s panaszkodtál. — Ó! költők régi átka,
 önsiratók, ha ki kell mondani
 érzésükről egy végítéletet,
 s nem formázgatni; akik mindig tudják,
 mi bennük szomorúság, mi öröm,
 s azt hiszik, ezt kell s lehet költeményben
 gyászolni s ünnepelni. Betegek
 módján még nyelvük is csak azt jajongja,
 hol fáj, holott szavakba önteni
 önmaguk legteljesebb lényegét kell,
 katedrális kőfaragójaként
 vésődni a kő higgadt közönyébe.
 Ez megváltás lett volna. Ha csak egyszer
 látod, hogy versbe térhet meg a sors,
 bár vissza nem, benne marad a kép,
 de kép csupán, miként egy ősz, aki
 ha fent képeretében bámulod,
 szinte hasonlít, majd meg nem hasonlít:
 — akkor kibírod.

De csak kicsinyesség
 felhányni, hogy nem így lett. Gáncs csupán
 a hasonlat, mely nem illik terád.
 Ami történik, úgy képződik bennünk,
 hogy higgyük, sosem tudjuk megragadni,
 sem átélni, valójában mi volt.

Ne szégyenkezz a holtak közt haladva,
a másképp haltak közt, kik végükig
bírták. (Mi jelzi, mi a vég?) Nyugodtan
szemükbe nézhetsz, úgy, ahogy szokás,
attól se tarts, hogy hordván bánatunk
különös terhét közülük kirísz.
Nagy szavak, korokból, midőn mi történt
még látható volt, nem valók nekünk.
Még hogy győzelem? Ez minden: kibírni.

7

(Fordította: Szili József)

